

O

oalje (de) = *olie*

1. Vloeibare substantie bestaande uit glycerol-esters van hogere vetzuren met een hoog gehalte aan onverzadigde vetzuren, die wordt gebruikt om doek ► **oaljekleed** ► **oaljeklean** waterdicht te maken. Ook de romp van een schip wordt er wel mee ingesmeerd ter conservering en je smeert er blokken mee.
♣ *Yn 'e oalje wêze* > *Dronken zijn*.
2. Minerale brandstof bestaande uit zware koolwaterstoffen ► **piteroalje**.
¶ **Swit is guodkeaper as oalje** > *Zweet is goedkoper dan olie* gezegd ter verdeding van het zeilen, jagen en bommen boven het gebruiken van een motor).

oaljebroek (de) = *oliebroek* ► **oaljeklean**

oaljejas (de) = *oliebroek* ► **oaljeklean**

oaljeklean (de) = *oliegoed*

Broek en jas gemaakt van zeildoek die in de olie ► **oalje**(1) zijn gezet en daarmee redelijk waterdicht zijn gemaakt. Ook sinds watersportkleding van geheel andere materialen zijn gemaakt, wordt zo'n jas nog wel **oaljejas** en de broek **oaljebroek** genoemd. In de binnenvaart werd deze kleding niet vaak gebruikt ► **skippersklean**.

oaljekleed (it) = *oliekleed*

Zwaar zeilkleed dat in de olie ► **oalje**(1) gezet is en als waterdicht dekkleed wordt gebruikt ► **seilkleed**.

oan = *aan*

1. Commando om de schoten aan te trekken. Het is ontstaan uit het langere: **Helje de skoaten oan!**
2. Met het zinnetje **it skip is oan** wordt bedoeld dat het (veer)schip is aangekomen, de haven binnengelopen.
♣ *Dêr binne wy moai mei oan* > Daar zijn we nog niet klaar mee (het geeft veel problemen)
3. Ook **by de wyn**. Met **oan de wyn** wordt

een scherp te zeilen koers ten aanzien van de windrichting bedoeld ► **deun**(2) ► **healwyn** ► **heech**(5) ► **kitse** ► **krap**(2) ► **oanlizze**(2) ► **romwyn** ► **wyn**.

4. Als iemand zegt dat hij **de boei**(3) **oan kin**, dan kan hij de boei aanlopen ► **oanrinne**(2).

oandwaan = *aandoen*

Met een zinnetje als **Wy moatte ... ek oandwaan** wordt door een schipper meegedeeld dat hij in een bepaalde plaats aan wal moet. Bijvoorbeeld om een vracht af te leveren. Daarna gaat de reis verder naar een volgende bestemming ► **oer** ► **trochjeier**.

oanfarre = *aanvaren*

Al varende ergens tegenaan komen.

oanfarring (de) = *aanvaring*

oanhâlde

1. Met het schip even aan de wal komen, bijvoorbeeld als degene die het schip trekt ► **lûke** voor een zijvaart komt te staan waar hij of zij niet overheen kan. De trekker kan dan snel aan boord klimmen. Meteen erna komt het schip weer even aan de wal om de trekker de gelegenheid te geven om na de zijvaart weer op de wal te springen.
2. Een korte rust inlassen in verband met de storm. Ook wel gezegd voor het houden van een korte winterrust ► **befrieze**.
3. *Aanhoudeu* Met de **koer(t)s oanhâlde** wordt het goed vasthouden van de uitgezette koers bedoeld.
4. *Aanhoudeu* Door de politie of de douane (de commiezen) 'staande' worden gehouden.
5. *Volhoudeu* Ook als de resultaten slecht zijn volhouden met het werk of de zeilerij ► **prangje**.
♣ *Oanhâlde as storein* > *Verbeten volhouden*
De **oanhâlder wint** > *De aanhouder wint*.
6. *Vasthechten's* Zomers begint **harpuis, pik**(1) en **tarre** als het warm is te kleven, dan blijft er van alles aan vast zitten. Je zegt dan dat (bijv.) harpuis **oanhâldt**.

oanhalzje = *aanhalzen* ► **halzje**

oanhelje = *aanhalen*

1. Wordt gezegd van wind, als het harder begint

oanhelje

te waaien, bijvoorbeeld als er een bui aan komt ► **opsette**(4) ► **opsjitte**(3).

2. Het aantrekken van vallen, schoten of touwen ► **brasse** ► **oanskoatsje**.

oanjaan = *aangeven*

1. Het melden (bij de Burgerlijke Stand) van een geboorte. Bij schippers leverde het tijdig melden wel eens praktische problemen op. Soms gebeurde het (eigenlijk) te laat. De oplossing om een boete te voorkomen was dan het aanpassen van de feitelijke geboortedatum.
2. Je opgeven voor een wedstrijd.
3. Het bij de bevoegde instanties (meestal de politie) melden van een geconstateerde overtreding.

oankylje = *vastzetten*

lets met een **kyl** (2) vastzetten ► **kylje**(2).

oanlânje = *aanlanden*

Aan wal komen ► **lânje**.

♣ **Oanlânje** > *Ergens terechtkomen*

oanlishaven (de) = *aanleghaven* ► **haven**

► **oanlize**(1)

oanlisplak (it) = *aanlegplaats* ► **oanlize**(1)

oanlisste(i)ger (de) = *aanlegsteiger* ► **oanlize**(1)

oanlize

1. *Aanleggen*. Op een plek een **spit** of **kat** in de grond trappen en het schip daaraan vast leggen of het schip voor de wal aan een paal o.i.d. vastmaken ► **mierje**.
2. Ten opzichte van de windrichting wel of niet goed zeilen. Het schip **leit** goed **oan**(3) de **wyn** als het **heech**(5) aan de wind zeilt.
3. *Aansturen* Ook **oansile** en **oanstjoere**. Een rechte koers ten opzichte van een bepaald doel sturen.

¶ **It skip leit de boei oan** > *Het schip houdt een rechte koers naar een boei aan*

oanloevje = *aanloeven*

Uitspraak met een lange /oe/. Scherp aan de wind een bepaald punt aanzeilen ► **loeve** ► **oansile**.

oanmeitsje

1. *Aankoppelen* Het aan elkaar koppelen van een rij schepen achter een sleepboot ► **sleep**.

2. *Opschieten, haast maken*

oanrinne = *aanlopen*

1. In een bepaalde richting varen ► **haven** ► **rinne**.
2. Een koers recht naar een boei kunnen volgen. Je hebt het dan over **de tonne oanrinne**. Soms zeg je dan ook **ik kin him oan** (waarbij het woord **rinne** dus weggelaten wordt) ► **oansile**(2).
3. Gecomprimeerde vorm van **oan 'e grûn rinne**, aan de grond lopen, vastlopen ► **rinne**.

oanroppe = *aanroepen*

Tijdens het varen iets aan een andere schipper meedelen. Bij het voornemen om te protesteren ► **protest** (tijdens een wedstrijd) is dit verplicht. Vroeger noemde men het aanroepen met mededelingen **praaije** ► **oansjitte**.

oansette = *stijver aanhalen*

Ook **trochsette**(3). Een **skoat** of een **fal** stijver aanhalen ► **oanhelje**(2).

oansile = *aanzeilen*

1. Ergens zeilende aankomen.
2. Ergens (recht) op aan zeilen ► **oanlize**(3) ► **oanloevje**.

oansjitte = *aanschieten*

1. Bij een (ander) schip langsij komen.
2. Iemand aanspreken ► **oanroppe**.

oanskoatsje = *aanhalen van de schoot* ► **skoatsje** ► **oanhelje**(2)

oanskuorre = *aantrekken*

Het werkwoord hoor je veel in het commando "Oanskuorre!" als de schoten moeten worden doorgezet. Moderner Fries is: "Skuor oan!"

oanslaan = *aanslaan*

1. Een zeil ► **seil**(2) aan mast, gaffel en giek vastmaken om het daarna met de vallen te kunnen hijsen. Een **fok**(1) wordt aan de **foarstaach** aangeslagen.
2. Als het een heel klein beetje regent of zwaar dauwt, zeg je dat het **wiet oanslacht**.

oanstekke

1. Even aan wal gaan ► **ôfstekke**(2).
2. Een herberg of kroeg bezoeken.

oanstjoere = *aansturen* ► **oanlize**(3) ► **oansile**(2)

oantakelje = *optuiger* ► **takelje**(1)

oantúgje = *aantuigen*

1. Ook **oantuge** ► **ôftúgje** ► **optúgje** ► **túch**.

Een schip van tuigage voorzien.

2. Ook **oantuge**. Aanschaffen, kopen.

oanwaaierende wyn (de) = *zeewind* ► **ôfwaaierende wyn** ► **wyn**

oard (it) = *tussenschot*

Elk van de schotten die in de lengte van het schip, voor en achter, worden geplaatst om een lading, zoals mest, te stabiliseren.

oaredeis waar (it) = *andereदाags weer*

Wisselend weer, de ene dag is het mooi, de andere dag regent het ► **waar**(1).

oare wei

Commando van de schipper aan een roerganger. Het helmhout moet dan van de spreker af worden geduwd. Het tegenovergestelde is **dizze wei** (it roer).

oast

1. (de) *Noest*. De aanwezigheid van noesten in de scheepshuid is gevaarlijk. Ze kunnen eruit springen en dan heb je een lek. Bovendien is het hout rond zo'n noest zachter en heb je dus ook eerder een rotte plek. De scheepsbouwer sloeg met een kleine bijl, dissel of beitel de noest uit het hout. Het daardoor ontstane ruitvormige gat liep naar binnen iets taps toe. Precies op maat werd er dan een nieuw stukje hout ► **skûtehout** ingezet. Door uitzetten en door de waterdruk werd het een waterdichte reparatie.

♠ *Men kin op alle oasten de bile net sette* > *Je kunt niet op alle kleinigheden letten*

2. *Oost* (de windrichting) ► **east** ► **súd**.

oer = *over*

Het voorzetsel wordt op verschillende manieren gebruikt. De lengte van een schip wordt (o.a.) gemeten **oer de stevens**(1). Als een wedstrijd of een voorgenomen plan niet doorgaat, zeg je: **It giet oer**. Wanneer een schip je bovenwinds passeert, is de reactie: **It skip rint oer ús hinne**. Wanneer een route wordt gevolgd van de ene plaats naar een andere en je langs een ander dorp vaart, volg je de weg **oer** die plaats ► **oandwaan**.

oerboard = *overboord*

iets of iemand is overboord als het/hij of zij uit het schip in het water is gevallen.

♠ *Dwers foar de brêge, de kloet stikken en de hoed*

oerboard > *Het ene ongeluk stapelt zich op het andere*.

oere (de) = *zee-oever*

oerfarre = *overvaren*

1. Varend ergens overheen zeilen.
2. Van de ene kant van het meer naar de andere kant zeilen.
3. Met varen overhouden, meer verdienen dan men verteert.

oergoaie = *overgooien*

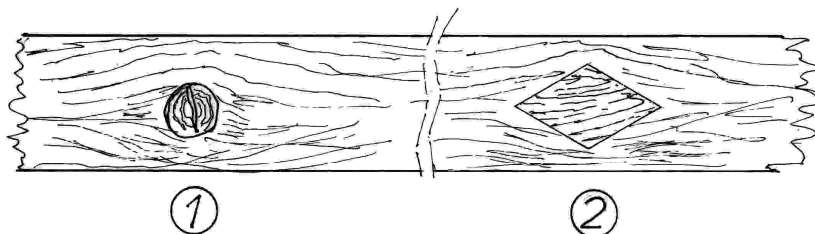
1. Je zegt **oergoaie** bijvoorbeeld van een vracht die je vanuit een schip in een praam werpt ► **oerlade**(1). Je gebruikt het ook voor het overgooien van een lijn ► **apekloatsje**.
2. De zeilen (in een voordewinds rak) naar de andere boeg overbrengen ► **giibje**(1).

oerhaal (de)

1. *Overzet*. Ander woord voor de pont of het fear(2) ► **keattinghús** ► **oerhelje** ► **oer-sette**(2) ► **set**(1) waarmee mensen en

Oast

1. *oast*
2. *herstel met skûtehout*

oerhaal

vracht van de ene wal naar de andere te varen. De veerbaas noem je in dit geval de **oerhaalman**. De plek waar de **oerhaal** is, heet net zo of (ook wel) **oerset** ► **skou(2)**.

2. Hersenbloeding

oerhelje = *overhalen* ► **oerhaal(1)**

oerkrêft (de) = *oerkracht*

Kracht (van een hogere macht) waar een schipper machteloos tegenover staat. Als hij bijvoorbeeld in een zware storm zijn mast verspeelt, wordt dat toegeschreven aan deze kracht ► **folksleuwen**.

oerlade = *overladen*

1. Vanuit een schip iets ergens anders in overladen ► **lade** ► **oergoai(1)**.
2. Te zwaar beladen. Een schip is overladen als het tot boven het **merk(2)** in het water zakt.

oerladenens (de) = *overlading*

Het te zwaar beladen zijn ► **oerlade(2)**.

oerlading (de) = *overlading*

Een te zware vracht ► **oerlade(2)**.

oerlanger (de) = *legger*

Met het accent op **oer**. Ook **tean(3)**. Het bodemgedeelte van een spant of **ynhout** ► **legger(1)** ► **oplanger**.

oerlis (it) = *overleg* (met het accent op **lis**)

► **oerlize(3)**

oerlisjild (it) = *(over)liggeld*

Vergoeding voor het moeten wachten met het laden of lossen van een vracht ► **jild(1)** ► **lisjild**.

oerlize = *overleggen*

1. Van een roer: het helmhout naar de andere kant toe leggen.
2. Van een schip: ergens een poosje blijven liggen. Zo kun je bijvoorbeeld het tij overliggen.
3. Met het accent op **lize**. Als kleine zelfstandigen namen en nemen schippers in onderling overleg vaak beslissingen na uitgebreid overleg ► **oerlis** ► **skippersbûn** ► **VSB**.

oerloop (de) = *overloop*

Ook **luiwagen(2)** en (jonger) **overloop**. Korte ijzeren stang waarover een ijzeren ring loopt die aan een **skoatsblok** ► **blok** van het grootzeil is bevestigd. De stang van deze **oerloop** is (veel)

korter dan die van de, wat functie betreft, min of meer overeenkomstige **luiwagen(1)**.

oernade = *overnaads*

Een (houten) schip is overnaads als de boegen ► **boech(1)** niet tegen elkaar aangezet zijn, maar dakpansgewijs over elkaar heen vallen ► **naad(1)**. Een geklonken ijzeren schip is in zekere zin dus ook **oernade**.

oerpalmje

Met het accent op **oer**. Een lijn palmend binnen boord halen ► **palm**.

oerset (de) = *overzet* ► **oerhaal(1)** ► **oersette(2)**

oersette = *overzetten*

1. Wanneer een schipper van het ene schip naar het andere overgaat en zijn spullen meeneemt, zeg je dat hij **oer set**.
2. Mensen of goederen van de ene wal naar de andere brengen ► **oerhaal(1)** ► **set (1)**. De plek noem je een **oerset**, degene die het doet is de **oersetter** die in het **oersettershúske** verblijft en voor zijn diensten **oersettershúske** ontvangt.
♦ *Oersette fan it Frysk yn it Nederlânsk > Van het Fries in het Nederlands vertalen*
3. Met het accent op **sette**. Een schip of een lading **set** (wat **oer** als het (een beetje) scheef hangt).
4. Wanneer een zeil of een ander scheepsonderdeel wordt geleend, zet je dat over op het eigen schip.

oersetter (de) = *veerman* ► **oersette(2)**

oersettershúske (it) = *veerhuisje* ► **oersette(2)**

oersettershúske (it) = *veergeld* ► **oersette(2)**

oersile = *overzeilen*

1. Zeilende een water oversteken.
2. Zeilend ergens overheen varen ► **sile**.
3. Opnieuw moeten zeilen, bijvoorbeeld wanneer een wedstrijd opnieuw moet worden gevaren.
4. Met het accent op **sile**. Een boei in de wedstrijd te hoog voorbijvaren ► **fersile(3)**.

oersneed (de) = *laveerslag*

Met het accent op **oer**. Ook **gang(1)**, **gong(3)** en **slach(4)**.

oerstaach = *overstag*

Ook **oerstaak**. Bij het laveren gaat het schip

overstag als het **troch de wyn** ► **ree**(2)
► **troch**(2) gaat en het over een andere
boech(3) probeert.

¶ **Oerstaach gean** > *Overstag gaan.*

♣ **Oerstaach gean** > *Veranderen van gewoonte of van denken. Zich overgevelmen oerstaach sette > Iemand het onderspit doen delvjin. oerstaach sette litte > Zich laten bepraten, van je stuk laten brengen en zo de eigen mening opgevtis wat oerstaach allegearre > Het is allemaal in de war niet in orde.*

oerstappe = *overstappen*

1. Een bemanningslid dat bij een andere schipper gaat varen, **stapt oer**. Je zegt dat ook als een schipper of bemanningslid op een ander schip gaat varen, dus ook als hij van het ene skûtsje naar het andere overgaat.
2. Van het ene op een ander schip overstappen.

oerstek (de) = *oversteek*

Schippers maakten (zeker bij moeilijke weersomstandigheden) vaak in een groep een overtocht van de Zuiderzee, het Wad en de grote meren. Dan sprak je over de **oerstek**.

oerstjoer = *overstuur* ► **stjoer**

1. Met het accent op **stjoer**. Over een andere boeg, met name een niet gewenste.
2. (it) Met het accent op **oer**. Als het schip wat **oerstjoer** hat, dan is het zeer gevoelig op het roer; ► **licht**(4).
3. Als een mens **oerstjoer** is, dan is die helemaal van streek.

oerstoart (de) = *stortzee*

Een golf die helemaal over het schip heen slaat
► **brek** ► **weach**.

oersylder (de) = *overzeiler*

Overzichtskaart van een route die moet worden gezeild ► **rûte**.

oertuge = *overtuigen*

Met het accent op **oer**. Te veel zeil voeren, waardoor de veiligheid in gevaar kan komen
► **túch** ► **túgje** ► **ündertúgd**.

oertwinge = *met kracht opzij duwen*

Met het accent op **oer**. Een schip **twingt oer** als het niet goed bestuurbaar is ► **wreed**(1).

oerwinterje = *overwinteren*

Langere tijd ergens blijven liggen doordat het ijs te sterk is om door te kunnen varen ► **be-winterje**. Men streefde ernaar om voor de Kerstdagen in de thuishaven ► **domisylje** te zijn.

ôfbeakenje = *afbakenen*

Met boeien en bakens het vaarwater aangeven
► **beakenje** ► **betonje**.

ôfbeakening (de) = *afbakening* ► **beaken**(1)

ôfbome = *afbomen*

Ook **ôfkloetsje**. Een vaart of vaarweg al bomen-
de afleggen ► **bome** ► **kloetsje** ► **skowe**.

ôfbrâne = *afbranden*

1. IJzerwerk uit een schip met snijbranders verwijderen (om het voor de wedstrijden lichter te maken)
2. Ook **skjinbrâne**. Met riet een houten schip schoonbranden en het zo ontdoen van aangroei. Zo kun je ook met branders oude verf- en teerlagen verwijderen.

ôfbrasse = *afbrassen*

1. Wegzeilen, de koers vervolgen ► **brasse**.
2. In figuurlijke zin: je uit de voeten maken.

ôfbrekke = *afbreken*

1. Om verschillende redenen (weersomstandigheden, windschifting of oplossen van organisatorische problemen) kan een wedstrijdcommissie de startprocedure stoppen en later opnieuw in gang zetten. Ook kan een wedstrijd door de organisatoren worden afgebroken ► **flaggetaal**.
2. Het slopen van een schip ► **sloper**. Scheeps-onderdelen werden daarbij soms **op ôfbraak** verkocht. In figuurlijke zin wordt het woord gebruikt in de betekenis: in het openbaar negatieve kritiek leveren. Dit kan bij beide skûtsjeorganisaties reden tot schorsing zijn.

ôfdriuwe = *afdrijven*

Je zegt dat van een schip dat geen koers houdt, maar door de stroom en/of wind een andere dan de gewenste kant opgaat.

♣ **Hy driuwt ôf** > *Hij houdt zich niet aan het onderwerp.* **Hy driuwt ôf** > *Hij verlaat een groep heel geleidelijk.*

ôfdjipje = *peilen* ► **djipje**.

ôffalle = *afvallen*

1. Het schip met de windrichting mee sturen ► **byfalle** ► **delhâlde**.
2. Ook **weifalle**. Van het schip zelf gezegd betekent het hoogte verliezen ► **skaaie**.

ôffarre = *afvaren*

1. Varende afleggen.
2. Met het schip wegvaren. Met name gebruikt voor een beurtschip ► **beurt** dat op een bepaalde tijd vertrekt ► **ôfsette**(2). Je zegt dan de **ôffeart** is (bijv.) om twee uur.
3. Een rivier stroomafwaarts afvaren ► **del-driuwe**.

ôffeart (de) = *afvaart* ► **ôffarre**(2).

ôffiemje = *afvademen*

Een lijn in slagen van ongeveer een vadem met de handen afwinden ► **fiem** ► **opfiemje** ► **ynfiemje**.

ôfhâlde = *afhouden*

1. Het schip ergens vanaf duwen of voorkomen dat het ergens tegenaan drijft of vaart.
2. Bij een hinderlijk voorwerp of een ander schip een andere kant uitsturen.
3. Lijwaarts sturen ► **delhâlde** ► **delstjoere** ► **ôffalle**(1) ► **ôfstjoere**(2)

ôfhelje = *te water laten*

Ook **úthelje**. In de vaart brengen.

ôfkloetsje = *afbomen* ► **ôfbome**.

ôfpakke = *uitpakken*

Het seikleed van het zeil ► **seil**(2) afhaken, zodat dat klaar ligt om te worden gehesen.

ôfride = *afrijden*

1. Een storm achter een **anker** of met **bylizen** doorstaan.
2. Het einde van een bui afwachten.
♣ *Hy rydt de stoarm ôf* > Hij wacht tot het schelden voorbij is.

ôfrinne = *aflopen*

Van stapel lopen (van een schip) ► **folksleauwen** ► **úthelje**.

ôfsette = *afzetten*

1. Het met boeien ► **boeike** afbakenen van het wedstrijdwater bij het Skûtsjesilen.
2. Vertrekken ► **ôffarre**(2) ► **ôfstekke**(1).

3. Iets of iemand aan wal (af)zetten.

4. Bedriegen in de handel, waardoor je meer betaalt of ontvangt dan eerlijk is.

5. Een schipper of bemanningslid dat wordt ontslagen ► **dien krije** wordt van het schip gezet. Hij is dan (fan it skip) **ôfset**.

ôfsile = *afzeilen*

1. Zeilende een heel vaarwater of een heel meer afvaren.

2. Als je al zeilend van een andere schipper wint, zeg je dat hij er **ôfsyld** is.

3. Eraf zeilen.

¶ **De skipper hat de mêst derôf syld** >

De skipper heeft bij het zeilen zijn mast-verspeeld

4. Ook **fersjouwe**. Een harde wind al zeilend aan kunnen.

ôfsige = *(laten) drogen*

Natte zeilen of kleding in de wind laten drogen ► **signe**(2). Letterlijk vertaald in het Nederlands is het 'aftochten'.

ôfskjinje = *opklaren* ► **ôfstrike**

ôfskowe = *afschuiven*

Het schip (met de **boom**(2)) van de wal afduwen ► **skowe**.

ôfskypje = *afscheppen* ► **skypje**

♣ *Mei in wrak ôfskipe wurde* > *Met iets van geen enkele waarde worden afgescheept*

ôfslaan = *afslaan*

1. Zeilen losmaken van de rondhouten (mast, gaffel en giek) en ze opbergen.

2. Door golfslag afbrokkelen van de oever.

ôfstekke = *afsteken*

1. Vertrekken ► **ôffarre**(2) ► **ôfsette**(2).

2. Van wal steken ► **oanstekke**(1).

ôfstjoere = *afsturen*

1. Van een bepaald doel afsturen ► **ôfhâlde**(2) ► **omhelje**(1) ► **stjoere**.

2. Lijwaarts sturen ► **delhâlde** ► **delstjoere** ► **ôffalle**(1) ► **ôfhâlde**(3) ► **stjoere**.

ôfstopje = *afstoppen*

Vaart verminderen door een lijn die op de wal of aan een ander schip is bevestigd langzaam slippend over een bolder steeds steviger vast te houden en daarmee het schip af te remmen en

tot stilstand brengen ► **stoppe**.

ôfstrike = *opklaren*

Als de wolken uit de lucht verdwijnen, zeg je dat de **loft ôfstrykt** ► **trochskuorre** of dat het **ôfskjinnet** ► **ôfskjinja**.

ôftakelje = *aftakelen*

Van de takelage ontdoen ► **takelje**(1).

¶ **It skip takelt knap ôf** > *Het schip wordt behoorlijk slechter*

♣ **Hy takelt ôf** > *Zijn gezondheid gaat achteruit. Immen ôftakelje* > *lemand aflossen*.

ôftakeling (de) = *aftakeling* ► **ôftakelje**

ôftúgje = *aftuigen*

Een schip van de tuigage ontdoen ► **oantúgje**(1)

► **optúgje** ► **túch**.

♣ **Immen ôftúgje** > *lemand een flink pak slaag geven*.

ôfwaaiende wyn (de) = *landwind*

Ook **binne(n)wyn** en **lânwyn** ► **oanwaaiende wyn** ► **wyn**.

ôfwiking (de) = *afwijking*

1. Met betrekking tot het varen van een andere koers of het handelen volgens een ander plan of niet overeenkomstig de afspraken.
2. Met betrekking tot het kompas ► **deviaasje** ► **miswizing** ► **kompinseare**.

om = *om*

1. Met de **wyn is om** wordt bedoeld dat de wind uit een volledig andere richting waait. Vaak komt er dan ook een weersverandering.
2. Als gesproken wordt over **hy** of **it skip leit om**, is het bedoelde schip gekapseisd. Ook wordt in zo'n geval wel de voornaam van de schipper gebruikt of de naam van het schip dat om ligt.

omfalle = *omslaan* ► **omslaan**

omfarre = *omvaren*

1. Al varend een omweg (moeten) maken of ergens omheen varen.
2. Door eigen schuld al varend **omslaan** ► **omsile**.

omflappe = *overgooien*

Het naar de andere kant gaan van een zeil in een voordewinds rak (zowel bewust gedaan als onverwacht door de wind) ► **flappe**(4)

► **giibje**.

omheech = *omhoog*

1. Het **roer omheech!** is een bevel van de schipper om het roer naar de loefkant van het schip te draaien. Als de fokkenist "**omheech!**" roept, moet de kop van het schip naar de loefzijde (en het helmhout dus meer in lij).
2. Met het **omheech gean** van de wind wordt een meestal ruimende wind bedoeld ► **heegje**. De wind draait dan met de omloop van de zon mee naar het noorden. Ook een wind die van het oosten naar het noorden draait, gaat "omhoog".
3. Met **omheechknipe** wordt het steeds hoger aan de wind zeilen bedoeld ► **heech**(3) **knipe**(1).
4. Als een schip aan de grond loopt, zeg je: **it skip rint omheech**.

omhelje = *omhalen*

1. Omvaren, hetzij over een grotere afstand, hetzij om iets te ontwijken ► **ôfstjoere**(1).
2. Van wind: uit een andere richting waaien.

omkruse = *omkruisen*

1. Al laverend ► **kruse**(1) een eind varen zonder erg vooruit te komen.
2. Woelen tijdens de slaap. Je kunt dan zeggen: **Ik haw de hiel nacht omkrúst**.

omlizze

1. *Omleggen* Het helmhout naar de andere boeg bewegen.
♣ **Earne foar omlizzen gean** > *lets uit de weg gaan, ergens voor terugschrikken*
2. *Omliggen* Het omgeslagen zijn.

Ommelânfarder (de)

Schip dat of schipper die van en naar de provincie Groningen vaart ► **Grinslanner**(1).

omsette = *omzetten*

Een sluis ► **slús** moet worden omgezet als het schip voor gesloten sluisdeuren moet wachten omdat het water in de kolk niet op de goede hoogte is om er zo in te kunnen varen ► **ferkeardstean** ► **goed**(2) **stean** ► **skutte**(1).

omsile = *omzeilen*

1. Al zeilend met een schip **omslaan** waarbij

het niet tijdig nemen van de juiste maatregelen de hoofdoorzaak vormt ► **omfarre**(1).

2. Zeilend een omweg maken.

omskot (it) = *scheepshuid*

Korte vorm van **bûtenomskot** ► **boech**(1) ► **hûd**. Het woord wordt ook gebruikt voor het stoffelijk overschot van een mens.

omskutte = *afschutten*

Schepen in een sluis ► **slûs** omhoog of omlaag schutten ► **delskutte** ► **opskutte** ► **skutte**(1).

omslaan = *omslaan*

Ook **omfalle** en **omteare**. Een schip slaat om als het door harde wind niet langer overeind blijft, maar met mast en zeilen plat op het water valt ► **omfarre**(2) ► **omsile**.

♣ *Hy slacht leaver om as dat er reeft > Eer en aan zien acht hij hoger dan zekerheden.*

omteare = *omslaan* ► **omslaan** ► **teare**

on- zie **ûn-**

Oorlamrace (de) = *Oorlamrace* ► **wedstriid**

op = *op*

1. In de uitdrukking **op Snits farre**, gaat het om het hebben van de beurtvaart naar Sneek.
2. Als een schipper het **seil op** heeft is het zeil gehesen.
3. Wanneer een schipper het heeft over **op ien farre** bedoelt hij dat tijdens de wedstrijd diegene in alle slagen wordt gevolgd, waardoor er voor die schipper niet meer van vrij zeilen sprake kan zijn. De 'benadeelde' vindt ook dat alle (reglementaire) mogelijkheden worden gebruikt om hem dwars te zitten. Dat wordt als onsportief ervaren.
4. Een schip is **op** wanneer het door ouderdom niet meer voor het beoogde doel kan worden gebruikt.

opbekje = *krap zeilen*

1. Steeds te hoog aan de wind zeilen ► **bekje**.
2. Met een **rek opbekje** wordt bedoeld dat een bepaald **rak**(3) niet dan met de grootste moeite moet worden of is opgelaveerd.

opboeie = *opboeien*

1. Vroeger ook **opboeiselje**. Het boord ► **board**(2) verhogen met vaste gangen.

2. De **fêsteboarden** ► **board**(2) van een schip ophogen door er **boeisels** op te zetten.

opboel (de) = *zeil en treil*

Tuig of zeilen en alle touwwerk van het lopende en staande want van een schip.

opbouw (de) = *opbouw*

Later op een schip aangebracht, in hoogte uitstekend bouwsel, bijvoorbeeld een woning ► **potkast**. Veel van de tegenwoordige (wedstrijd)skûtsjes hebben een periode gekend waarin ze voorzien waren van een opbouw ten behoeve van de recreatie (of een woonfunctie). Daarvan zijn de beste schepen ontdaan om 'hernieuwd' als wedstrijdschip dienst te kunnen doen.

opdirke = *opdirken*

De **kraanline** of de **nokkefal** ophalen ► **dirk**.

♣ *Dat is in opdirkt frommes > Dat is een opgedirk te vrouw*

opdoekje = *opdoeken*

Ook **opdoeke**. De zeilen goed opvouwen en met zeiltouwen vastbinden om ze met een **seilkleed** af te dekken of om ze op te bergen ► **oppakke**(1).

♣ *De boel wurdt opdoekt of opdoeke > Men stopt met een zaak*

opdraaie

1. Het schip van een ruimere koers meer tegen de wind op sturen.
2. Het schip een andere koers (minimaal 90 graden afwijkend van de vorige) geven.
♣ *Hy draait foar alles op > Hij krijgt de volle dige rekening gepresenteerd.*
3. Als het schip met een scherpe bocht een haven binnenloopt, zeg je dat het **yn de haven opdraait**.

opdrukker (de) = *duwbootje*

Ook **opskower** en **optriuwer**. Vanaf 1925 werd het voor de schipper steeds noodzakelijker om ook bij ongunstige weersomstandigheden door te kunnen varen. Er werden betrekkelijk kleine scheepjes gebouwd met het model van een **skipperfletsje** of een steilsteven met een slepbootkont waarin een motor was geplaatst die het schip konden voortduwen. De bediening kon met behulp van lijnen vanaf het achterdek van

het geduwde schip plaatsvinden. Een bijkomend voordeel was dat er bij bruggen voor slechts één schip betaald behoefde te worden. Wanneer een skûtsje werd gesleept ► **beding(2)**, was ook voor de sleper bruggeld ► **brêgejild** verschuldigd.

opein (it)

Stuk vaarwater met tegenwind ► **ein** ► **delein** ► **opfeart(2)**.

opfange = *opvangen*

1. Bij harde windvlagen het schip even opsturen of even de schoten laten vieren om te voorkomen dat het schip omslaat.
2. Het schip zo sturen dat het beter door (hoge) golven vaart ► **heine**.

opfarre = *opvaren*

1. Een **opfeart(1)** invaren.
2. Samen met een ander schip dezelfde koers varen ► **buere**.
3. Gedurende een korte tijd, met een bepaald doel, van een hoofdvaarrichting afwijken

opfeart (de)

1. *Zijvaart* ► **feart(2)**
2. Een vaarweg tegen de stroom en/of een harde wind in ► **opein**.

opfiemje = *opvademen*

Een lijn in slagen van ongeveer een vadem met de handen opschieten ► **fie(m)** ► **opsjitte(1)**.

opfiskje = *opvissen*

Iets uit het water ophalen ► **fiskje(3)** ► **oppikke(1)** ► **ûnderhelje(2)**.

opgije = *opgeien* ► **gij**

ophelje = *ophalen*

1. Een schip een beetje dichters aan de wind sturen ► **opstjoere**.
2. Een (deel van een) achterstand goedmaken.

opkatsje = *opkatten*

1. Het anker wat ophalen ► **katsje(3)**.
2. Het zeil yn 'e kat(2) **lûke** ► **katsje(1)**.

opkitse = *oploeven* ► **kitse** ► **oploevje**

► **opstjoere**

opklappe = *laveren*

Een eindje **opklappe** is een stuk laveren ► **klap(3)** ► **oplavearje**.

opkloetsje = *bomen*

Ook **opkloeterje**. Een stuk water of een **rak(3)**

moeten bomen doordat je niet kunt zeilen ► **kloetsje** ► **ôfkloetsje**.

opknipe = *opknipen*

1. Met korte tussenpozen steeds proberen weer iets hoger aan de wind te sturen ► **knipe(1)** ► **oploevje**.
2. In een **loefduel** bij het wedstrijdzeilen het loefwaartse schip door zeer hoog te zeilen in de problemen brengen (het moet immers ruimte geven) Als dat lukt is de ander eruit geknepen ► **knipe(2)** ► **utknipe**.

opkôkje = *opkoken*

Het met een stompe beitel (en menie ► **bloedplamuer**) dicht en glad maken van overlappingen van stalen beplating ► **kôkbeitel**.

opkringe = *opdringen*

De uitdrukking **by de wyn opkringe** betekent steeds hoger aan de wind gaan zeilen.

opkruse = *laveren* ► **krús(1)**

oplaapje = *oplappen* ► **laapje**

oplanger (de) = *oplanger*

Ook **bret**. Hoger oplopend **ynhout** ► **klúshout(2)** ► **bolder(t)** ► **putting** ► **sint**.

oplavearje = *oplaveren*

Ook **opklappe** en/of **opkruse**. Een stuk water of een **rak** (moeten) laveren doordat je tegenwind hebt ► **lavearje**.

oplizze = *opleggen* ► **rêst**

1. Een schip voor langere tijd om verschillende redenen stilleggen ► **legger(3)**.
2. Vroeger gebeurde het (tijdelijk) stil liggen gedurende de winter van Sinterklaas (6 december) of Kerstavond (24 december) tot Driekoningen (6 januari) of zelfs tot 19 februari (Koningsdag) of Sint Pieter (22 februari) ► **winterrêst**.
3. Bij gebrek aan vracht of bemanning een schip tijdelijk uit de vaart nemen.

oploevje = *oploeven*

Ook **oploeve**. Het schip meer tegen de wind in sturen ► **loefduel** ► **loeve** ► **ophelje** ► **opkitse** ► **opknipe** ► **opsette(2)** ► **opstjoere**.

oploegje = *opladen*

Een schip hoger laden dan gebruikelijk ► **boppe-lêst** ► **loechgong** ► **loechster** ► **loegje**.

oploper (de) = *oploper* ► **oprinne**

oplûke = *ophalen*

1. Het zeil ophijsen.
2. In de luwte van een boerderij of van bomen het schip even zeer hoog aan de wind sturen en vlak voordat de luwte voorbij is het goed op de juiste koers leggen. Je wint er enkele meters hoogte mee ► **opsjitter**.

opnaad (de) = *opnaad* ► **naad**(2)

oppakke = *oppakken*

1. Het **seilkleed** over het grootzeil aanbrengen nadat het goed ► **rjochtlûke** op de giek is gelegd waarmee het zeil dus is beschermd tegen weersinvloeden ► **opdoekje**.
2. De **fok**(1) van de voorstag halen en in de bij de betreffende fok behorende **seilsek** doen.

opper (de) = *opperwal*

Bovenwinds gelegen plek waar een schip beschutting kan vinden ► **opperwâl**.

opperwâl (de) = *opperwal*

Ook **opper** en/of **heger wâl** ► **heech**(3), de wal vanwaar de wind waait.

oppikke = *oppikken*

1. Onder het varen iets uit het water vissen ► **opfiskje**.
2. Iets of iemand ergens onderweg aan boord nemen.

oprak (it) = *tegenwinds rak*

Ook **oprek**. Een stuk vaarwater dat tegen de wind in is ► **opein** ► **rak**(3) ► **tsjinrak**.

oprinne = *oplopen*

Ook **ynrinne**. Een schip dat dichterbij een ander schip komt en het zal gaan inhalen, **rint op**. Dat schip noem je (zelden) een **oprinder**, maar vaker een **oploper** ► **rinne**.

opsette = *opzetten*

1. Het hijsen van de **fok**(1) noem je de fok **opsette**.
2. Steeds hoger aan de wind zeilen ► **oploevje**.
3. Het in een zeilwedstrijd dreigend naderbij komen van een tegenstander:.
4. Het dichterbij komen van een bui.
5. Als de wind toeneemt, zeg je dat die komt **opsetten** ► **oanhelje**(1) ► **opsjitte**(3).
6. Het maken van een begin met de bouw van

een schip waarbij de spanten worden opgezet ► **útsette**(2).

7. Het opbouwen van een samenhangende deklast van turf, hooi, stro e.d.

opsile = *opzeilen*

1. Een stuk vaarwater al zeilende afleggen.
2. Als twee schepen naast elkaar zeilen, zeg je dat ze **opsile**.

♠ *Mei elkoar opsile* > *Het met elkaar eens zijn, dezelfde dingen doen*.

opsjitte = *opschieten*

1. Touw met slagen over elkaar op het dek leggen. De slagrichting van een touw is bijna altijd met de zon mee. Bij lichter touw spreek je van **opfiemje** ► **bocht**(4) ► **sjitte**(4).
2. Om hoogte winnen of om een ander schip de wind uit de zeilen te nemen het schip even bijna recht in de wind op sturen. Als je dat in de luwte doet, noem je het ook **oplûke**(2). Zo'n manoeuvre noem je een **opsjitter(ke)**. Met **opstjoere** wordt hetzelfde bedoeld, maar dat kan (veel) langduriger zijn ► **bocht**(2).
3. Het toenemen van de wind ► **oanhelje**(1) ► **opsette**(5).

opsjitter (de) = *opschieter*

Bij het wedstrijdzeilen een manoeuvre waarbij het schip, als het al aan de wind zeilt, even recht tegen de wind in stuurt en dan weer **delhâldt** om een paar meter hoogte te winnen. Je doet dat als misleiding (een ander te verleiden om door de wind te gaan), om te voorkomen dat een ander boven je zeilen komt of om nog net genoeg hoogte te halen om een te krap bezeeilde boei te kunnen ronden ► **opsjitte**(2) ► **knypgong**(2).

opskimanje = *opknappen*

Een schip opknappen ► **skimanje**.

opskine = *opengaan*

Wanneer in een droge zomer en bij aanhouden de oostenwind de naden van een houten schip open gaan staan, krijg je lekkage wanneer het schip dieper wordt geladen of bij het zeilen scheef hangt. Je zegt dan dat de naden **opskynd binne** of dat het schip **ferrêde** is ► **ferrêdje**.

opskypje = *opschepen*

Oorspronkelijk betekende het woord dat iets aan boord was gekomen. Nu wordt het alleen overdrachtelijk gebruikt ► **skypje**.
 ♣ *Mei in min kerwei opskipe sitte* > *Met een vervelend karwei opgescheept zitten, belast zijn*
opskipperje = *beredderen*
 Het wel in orde kunnen brengen, zich er wel mee redden ► **skipperje**.
opskutte = *opschutten*
 Van een lager pand in een vaarwater in een sluis ► **slús** naar één met een hoger peil schutten ► **delskutte** ► **omskutte** ► **skutte(1)**.
opslach (de) = *opslag*
 Plaats op de wal die was ingericht om te kunnen laden en lossen ► **loswâl**. Later ook de plek waar iets wordt bewaard (opgeslagen).
opslepe = *opslepen* ► **sleep(2)**
opslute = *opsluiten*
 1. Met een keg ► **kyl(2)** iets zo vast zetten, dat het niet gemakkelijk los gaat.
 2. Een ander schip in een positie manoevreren waardoor dat schip niet vrij kan zeilen en "opgesloten" is.
opstapklos (de) = *opstapklos* ► **stapklos**
opstappe = *opstappen*
 1. Als (los) bemanningslid aan boord komen.
 2. Voor het verder fungeren als bemanningslid of schipper bedanken en van boord gaan.
opstapper (de) = *opstapper*
 Bemanningslid dat niet tot de vaste bemanning behoort ► **opstappe(1)**.
opstekke = *opsteken*
 Gezegd van een bepaalde wind als het begint te waaien of van een storm als het begint te stormen.
opstekker (de) = *opstekker*
 Deel van het beslag van de voorsteven ► **boechstaach** ► **fokke-izer** ► **klúffokstok** ► **loefbiter(2)** ► **wetterstaach** ► **ynstekker**.
opstjoere = *opsturen*
 Het schip meer in de wind op sturen ► **loeve** ► **ophelje** ► **opkitse** ► **opsjitte(2)** ► **stjoere**.
 Het tegenovergestelde (lijwaarts sturen) noem je **delhâlde**, **delstjoere** enz.
opstowe = *opstuwen*
 Een schip vaart met een **opstode** fok als het van

voren door krachtige wind als het ware omhoog getrokken wordt.
 ♣ *Mei opstowen of opstutsen seil* > *Driftig, opgewonden of boos* ► **seil(1)**.
opstutsen = *opgestoker* ► **opstowe**
optakelje = *optakelen*
 1. Een schip volledig voorzien van tuigage zodat het zeilklaar is ► **optúgje** ► **tatakelje**.
 ♣ *Hja is optakele* > *Zij heeft zich overdreven opgemaakt* ► **opdirke**.
 2. Iets met behulp van een **takel** omhoog hijsen ► **takelje(2)**.
optarje = *teren*
 Een schip - delen ervan - in de **tar(re)** zetten.
 ♣ *Eat moai optarje kinne* > *Iets mooi naar voren kunnen brengen, iets mooi kunnen voorstellen*.
opteare = *opvouwen* ► **teare(1)**
optine = *stijgen* ► **tine(3)**
optriuwer (de) = *opduwer* ► **opdrukker**
optúgje = *optuigen*
 Ook **optuge**. De zeilen en vallen aan de mast en de rondhouten slaan ► **keal** ► **oantúgje(1)** ► **ôftúgje** ► **túch**.
 ♣ *Optuge of optúgje* > *Van het een of ander voor zien*. *Jin optuge of optúgje* > *Zich mooi maken*
orzjinaliteit (de) = *originaliteit*
 Normerende aanduiding met betrekking tot het traditionele aanzien en de uitvoering waaraan wedstrijdskeetsjes bij **SKS** en **IFKS** moeten voldoen. Al in 1967 leverde de toenmalige SKS-voorzitter Anne de Groot ernstige kritiek op het moderniseren van de skeetsjes ► **skútsje(2)** met het oog op de wedstrijdsport. Meteen na de oprichting van de IFKS in 1981 werden felle discussies gevoerd over de vraag wat origineel en authentiek was. Het wel of niet voeren van **bekstagen** was o.a. een strijdpunt. In 1989 stelde de SKS een speciale commissie in om originaliteitseisen te formuleren. Uit onderzoek bleek dat er al veel elementen waren die weinig origineel zijn. Kunststof en roestvrij staal hadden hier en daar hout en ijzer vervangen. Een ernstige aanslag was het toelaten van kunststofzeilen ► **dakron** bij de SKS na 1997. Bij de IFKS waren dergelijke zeilen vanaf het begin toegestaan.

orizjinaliteit

Vrijwel tegelijkertijd voeren sindsdien IFKS en SKS strakkere - maar ook arbitraire - normen door ten aanzien van bepaalde elementen ► **aketúch** ► **flak(2)** ► **pypke(3)**. Een en ander geeft soms veel verwarring en leidt dikwijls tot heftige discussies. Bij de IFKS handhaaft de *Commissie-Generaal* originaliteitseisen, bij de SKS fungeert hiervoor de z.g. *Commissie 2000* ► **karmaster(2)**.
overloop (de) = *overloop* ► **oerloop**